

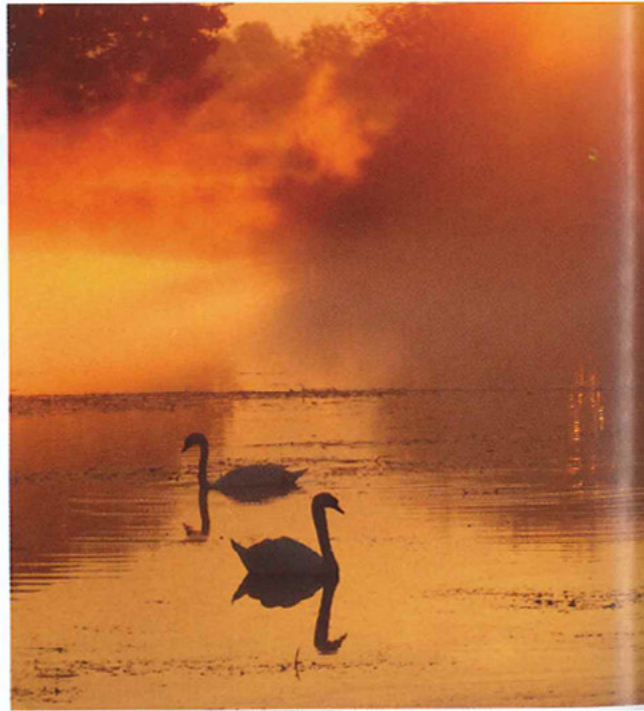
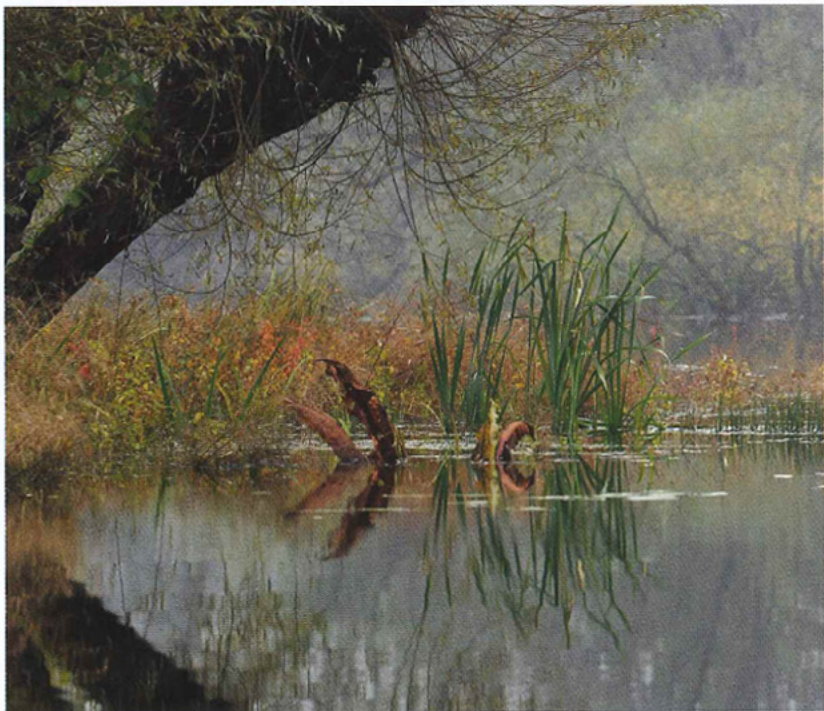

DE NIJENBEEK

moet ongestoord ruïne blijven

Echte 'ongeschonden' ruïnes zijn zeldzaam in Nederland. Ruïne De Nijenbeek, gelegen op landgoed De Poll in Voorst, is een prachtig voorbeeld. De historische overblijfselen vormen een onlosmakelijke eenheid met het omringende IJssellandschap.

JE HOORT, VOELT, ZIET EN RUIKT
DE NATUUR WAARIN DE VER-
WOESTE BURCHT VERANKERD IS.

Historische overblijfselen onlosmakelijk verbonden met omringend IJssellandschap

De Nijenbeek is een relatief jonge ruïne. Op 12 april 1945 beschoten de geallieerden de burcht vanaf Gorssel met granaten en tanks om de Duitsers die in het bouwwerk zaten te verdrijven. Toen dit gelukt was, trokken de geallieerden de rivier over om hun opmars ter bevrijding van Nederland voort te zetten. Ze lieten de burcht grotendeels verwoest achter.

De huidige ruïne werd in de 13e eeuw gebouwd als donjon (verdedigingsburcht). Van de 16e eeuw tot de 19e eeuw werd erin gewoond. De Nijenbeek bestond toen uit een kasteel met voorburcht.

Schoonheid

Bij een bezoek valt meteen de fantastische omgeving waarin het slot ligt op. De ongelooflijke stille schoonheid van landschap en gebouw ademen een sfeer die vrijwel onbeschrijfelijk is.

De lange zichtlijnen in het zachte landschap vol met prachtige overgangen naar het water en begroeiing met daarin het landmark De Nijenbeek. Je hoort, voelt,

ziet en ruikt de natuur waarin de verwoeste burcht verankerd is. Bij nadere beschouwing zijn de diverse historische lagen van de ruïne, het eeuwenoude patina, de voelbare historie van eeuwen met daarin

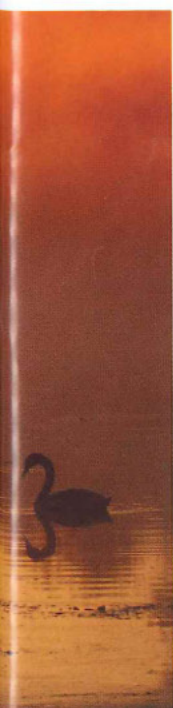
goed herkenbaar de 'recente' oorlogschade gegevens die tot de verbeelding spreken. Hoe leefden ze hier? Hoe zag het er uit? Wat speelde op de dag van de

beschieting? Ruïne De Nijenbeek straalt een brok authenticiteit uit, onontgonnen en onaangetast. Dat maakt het bouwwerk tot een unicum in Nederland, want waar vind je in ons land nog een ruïne in originele ruïneuze staat? Tegelijkertijd ogen de historische overblijfselen kwetsbaar in hun verval, wat de uniciteit versterkt.

Toekomst

Volgens architectenbureau Braaksma & Roos, dat in opdracht van eigenaresse A.J.H. Barones van Lynden van Landgoed De Poll een toekomstvisie heeft opgesteld, moet De Nijenbeek ongestoord ruïne blijven, zonder interventie van publiek. Anders zouden de rust, de dieren en de natuur die er op het ogenblik heersen en die het karakter van de ruïne versterken verdwijnen. Reden waarom het Haagse bureau pleit voor consolidatie. Terug restaureren naar de situatie van vóór 12 april 1945 wordt sterk afgeraden, gezien de ligging in de ecologische hoofdstructuur (ehs) en in het Natura 2000-gebied. Bovendien wordt de omgeving van het bouwwerk als uiterst kwetsbaar gekenschetst. Landschap en ruïne vormen volgens het architectenbureau een geheel, dat goed beschermd moet blijven. De stilte en de rust mogen niet verstoord worden. Functionele invulling van de ruïne, voor maatschappelijke doeleinden en bijeenkomsten, wordt daarom door deskundigen met klem van de hand gewezen. Wel zal onderzocht worden of de ruïne na restauratie onder begeleiding beperkt opengesteld kan worden op bijvoorbeeld open monumentendagen

**Burcht in Voorst
in nadagen WO II
vrijwel verwoest**

Bijzondere plek met rijke geschiedenis

De Nijenbeek, in de omgeving ook wel bekend als het Hooge Huis, ligt aan de oever van de Voorsterbeek, een oude bedding van de IJssel ten noordoosten van Voorst. Tegenwoordig staat het slot op zo'n 200 meter van de IJssel. Het kasteel werd waarschijnlijk in het begin van de dertiende eeuw gesticht door graaf Gerard III van Gelre. Het oudst bekende document waarin een naam van een kasteelheer wordt genoemd, Dirk van Nijenbeek, dateert uit 1266. In de veertiende eeuw werd de donjon uitgebreid met een ommuurd kasteelplein en een voorburcht. Na de strijd tussen Reinoud III van Gelre en zijn broer Eduard werd Reinoud door zijn broer in de eenzame donjon opgesloten (1361). Tijdens zijn verblijf in de cel werd Reinoud naar verluidt zo dik, dat hij de deur niet meer uit kon en de celdeur dus niet meer gesloten hoefde te worden.

Na de dood van Eduard in augustus 1371 werd Reinoud bevrijd en in zijn positie als

hertog van Gelre hersteld. Vier maanden later overleed hij, op 38-jarige leeftijd.

Gelderse Oorlogen

Willem van Gelre, de opvolger van Reinoud, gaf het kasteel in 1383 in leen aan Willem van Steenberg, een familielid van de graven van Gelre. Tijdens de Gelderse Oorlogen verwierf Karel van Gelre het slot, dat hij gedeeltelijk liet slopen. Alleen de donjon bleef staan. Een halve eeuw later was De Nijenbeek toneel van gevechtshandelingen tussen Spaanse troepen die hun basis hadden in Zutphen en Staatse eenheden die hun stad Deventer wilden beschermen.

In 1586 werd het definitief voor de Staatsen veroverd door de graaf van Leicester.

Afstammelingen van Willem van Steenberg bewoonden het kasteel nog tot 1778. Daarna kwam het aan de familie Schimmelpenninck van der Oye en in 1991 aan een lid van de familie Van Lynden.

BOVENAANZICHT VAN DE NIJENBEEK
(UIT HET ARCHIEF VAN LANDGOED DE POLL) ▶

BOVEN FOTO'S UIT
HET ARCHIEF VAN
LANDGOED DE POLL

en voor educatieve doeleinden voor de schooljeugd. Het terug brengen van een gebruiksfunctie voor De Nijenbeek heeft behalve nadelen voor de natuur grote impact op de (wetenschappelijk-) cultuurhistorische waarden van het bestaande, aangezien dan tal van hedendaagse voorzieningen getroffen moeten worden. Bij de totstandkoming van de toekomstvisie De Revitalisatie van ruïne De Nijenbeek zijn de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Gelders Genootschap, Monumentenzorg Gelderland, de provincie Gelderland en de gemeente Voorst nauw betrokken. Het consolidatieplan is enthousiast ontvangen door het Samenwerkingsverband Cultuurhistorie Gelderland.

Uitdaging

De Nijenbeek weten te koesteren zonder haar directe omgeving te storen is voor de komende jaren dus de grote uitdaging. Het aanvoelen en strategisch opereren binnen deze context is volgens architectenbureau Braaksma & Roos van groot belang. Het bijzondere, stille, rustige en beschermde lege en oeroude landschap en de onlosmakelijke relatie met de ruïne, roepen specifieke randvoorwaarden op voor de instandhouding.

Voor consolidatie van het bestaande zijn technische ingrepen nodig. Tevens moet nagedacht worden over de vraag hoe de ruïne goed bereikbaar gemaakt kan worden voor periodieke inspecties en onderhoud. "De ingrepen en herstelwerkzaamheden dienen uitgevoerd te worden in lijn met de ruïne en de omgeving; terughoudend en in rust. Hiertoe wordt de komende maanden een herstelplan opgesteld, om de toekomst van De Nijenbeek zeker te stellen", aldus het architectenbureau. De provincie Gelderland stelde eind 2013

een subsidie van 2,5 miljoen euro beschikbaar. Volgens rentmeester Pieter Witte van Landgoed De Poll komt de consolidatie van De Nijenbeek daarmee een stuk dichterbij. "Maar", aldus Witte, "in totaal is circa 3 miljoen nodig om verder verval van het ooit zo fraaie slot te voorkomen."

Landschap

Ruïne De Nijenbeek ligt langs de IJssel in een fraai rivierenlandschap met grote natuurwaarden. Achter De Nijenbeek huizen onder andere de bever en de visotter. De ijsvogel en de ooievaar zijn veelgeziene gasten en zelfs de kwartelkoning wordt een enkele keer waargenomen. De uiterwaarden worden op een natuurlijke manier beboerd. Geen kunstmest en bestrijdingsmiddelen, maar agrarisch natuurbeheer gericht op behoud en versterken van de natuurwaarden. Tot begin jaren negentig werden de uiterwaarden achter De Nijenbeek nog volop ingeschaard met vee van de boeren van De Poll. De uiterwaarden zijn altijd extensief beheerd. De oude woonterp en het dijkje waarover kinderen naar school liepen, is nog steeds herkenbaar in het landschap aanwezig.

Het natuurgebied rond en achter De Nijenbeek is uit respect voor de natuurwaarden niet opengesteld voor het publiek. Ruïne De Nijenbeek is door haar slechte bouwkundige staat evenmin toegankelijk. Wel is het voorterrein open voor wandelaars en fietsers ●